

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ЗАГОЛОВКУ

У статті розглянуті основні лінгвістичні особливості німецькомовного заголовку. Висвітлено термін «лінгвокультурема». Окреслено аспекти прагматичного впливу політичних заголовків.

Ключові слова: лінгвокультурема, заголовок, газетний дискурс, прагматика, політичний дискурс.

The article considers the main linguistic features of the German-language title. The term linguocultureme is highlighted. Aspects of the pragmatic influence of political headlines are outlined.

Key words: linguocultureme, headline, newspaper discourse, pragmatics, political discourse.

Актуальність теми цієї статті пов'язана з невід'ємністю газетного дискурсу від повсякденного життя та зумовлена фактом прагматичної дії заголовків до публікацій про промови та діяльність політичних діячів на людину. Аналіз мовних одиниць, що використовуються в онлайн журналах та газетах, дозволяє зрозуміти, як їхні комбінації та варіації спроможні впливати на реакцію людей, змінювати їхні наміри, щодо подальшої поведінки як громадянина тощо. Німецькомовні заголовки розглядаються у цій праці як дискурс, параметрами якого є не лише інформування адресата про зміст повідомлення (інформативна функція мови), а й прагматичний аспект, що втілюється у переконанні необхідності певної дії, створенні певного образу політичного діяча, зміна ставлення людини до подій або інших людей (апелятивна, емотивна, перлюкутивна функції мови).

Оскільки метою використання мовних одиниць під час формування заголовку є не тільки передача семантичного навантаження як інкорпорація інформативних інтенцій продуцента повідомлення, а й вплив на свідомість реципієнта у соціальному та культурному контексті, доцільно вважати, що особливістю заголовків політичного характеру є їхнє втілення як лінгвокультуреми. А.П. Загнітко трактує лінгвокультуреми як таку одиницю аналізу спілкування, що являє собою комплексне поняття, поєднує у собі лінгвальні та екстралінгвальні аспекти культурного змісту, а саме: власне-мовні сформовані думки, принципи та уявлення і відповідні для них позамовні культурні аспекти. Оскільки засобом вираження лінгвокультуреми є слово або словосполучення, можна стверджувати про тотожність заголовків та згаданих одиниць у контексті газетного політичного дискурсу. Також, за А.П. Загнітком, характерним маркуванням як для лінгвокультуреми, так і для заголовків зазначеного типу, є наявність такого конотативного сенсу [3, с.156]. Дешифрування подібного сенсу із контексту повідомлення доступне тільки, якщо адресат вільно володіє мовою повідомлення, може вловити тони настрою продуцента інформації, зрозуміти емоцію, вкладену у заголовок, тобто знає не тільки переклад мовних одиниць, але й декодує їх з урахуванням культурного контексту певної країни.

Г. Винокур свого часу звернув увагу на особливості газетного тексту і виокремив мету журналістики цього типу. Нею дослідник вважав відображення сучасного автором простору, шляхом розкриття певних фактів та явищ, зафіксованих у моменті розвитку подій [2, с.166]. Тобто, цілком логічно стверджувати, що заголовок не тільки відображає текст, є квінтесенцією його смислу, але й створює для читача певну реальність,

викривлюючи сприйняття реципієнтом об'єктивних фактів задля формування у свідомості читача певного ставлення до подій та людей.

Цю думку також підтверджує дослідження О. В. Александрової. Розглядаючи у своїй праці дискурс, вона доходить висновку, що тексти, використані у медійному просторі і є предметом дискурсу. Особливостями цих текстів науковиця виокремлює динамічність та сучасність [1, с. 90].

У німецькомовному газетному дискурсі актуальною темою є життя та діяльність Бундесканцлера А. Меркель. На перших шпальтах знаходяться статті з заголовками «2005: Die Ära Merkel beginnt», «Was die Deutschen wollen», «Wegmarken der Merkel-Zeit», «Kram-Karrenbauer verteidigt Afghanistan-Einsatz» [4, 5]. Вони не тільки констатують зміст тексту, що запропоновано до уваги читачеві, але й одразу дають установку вектору сприйняття інформації. Таким чином, ми бачимо, яким у медійному просторі постає образ А. Меркель, її імідж, а також – розуміємо значущість її постаті для німців. На ці думки наштовхують такі слова, як: «Ära», «wollen», «Merkel-Zeit».

Таким чином, можна виокремити такі особливості політичних німецькомовних заголовків:

- низька контекстуальність, яка втілюється у потребі не тільки лінгвістичних, але й культурологічних знань для вдалого дешифрування повідомлення, закладеного у заголовок;
- точність та лаконічність висловлювання, яка є стереотипною характеристикою національної ідентичності німців;
- низька явна емотивність, що характерно для офіційно-ділового стилю повідомлення інформації, але наявність підтексту, який формує певні образи та враження реципієнта, що слугують прагматичним цілям продуцента повідомлення;
- переважно вербалізований характер.

Сьогодні, коли потік інформації неймовірно сильний, журналіст перш за все потребує термінового опрацювання матеріалу та його швидкого розповсюдження. Окрім цього, медійний простір настільки широкий, що у ньому йде боротьба за увагу читача. Німецькомовний текст характеризується завершеністю вербальної та невербальної організації, тобто є складним та комплексним багатопараметровим утворенням. Заголовок до нього має на меті не тільки інформування про зміст повідомлення, але й мотивування, спонукання до виконання певних дій, закріплення образів та уявлень про події та людей, зміну або формування ставлення до політичної діяльності та діячів. Систематизація сучасних лінгвістичних досліджень та чинних наукових підходів до виявлення особливостей політичного дискурсу уможливить виокремлення структурно-семантичних характеристик мовних компонентів заголовків друкованих рекламних текстів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александрова О. В. Язык средств массовой информации как часть Коллективного пространства общества: М., 2003. 89-99 с.
2. Винокур Г. О. Культура языка в газете : М.: Лит. газ., 1929. 166 с.
3. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни.: ДонНУ, 2012. 350 с.
4. Frankfurter Allgemeine Zeitung. Покликання: <https://www.faz.net/aktuell/politik/>
5. Spiegel. Покликання: <https://www.spiegel.de/politik/>

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Солдатова С.М.